

Asia: VN/32466/2025

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta Rajavartiolaitoksen rikostiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Yleistä

Hovioikeus viittaa soveltuvilta osin 16.4.2026 antamaansa lausuntoon koskien luonnosta hallituksen esitykseksi rikostiedustelusta koskevaksi lainsäädännöksi ja 24.6.2026 antamaansa lausuntoon koskien sanotun esityksen täydentämistä sekä lausuu sisäministeriön lausuntopyynnön johdosta seuraavan.

Ehdotetun sääntelyn keskeisenä tarkoituksena on luoda Rajavartiolaitokselle uhkaperusteista rikostiedustelua koskeva toimivaltuuskokonaisuus lisäämällä rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annettuun lakiin uusi 3 a luku. Sääntely mahdollistaisi Rajavartiolaitoksen tiedonhankinnan voimassa olevaa 3 luvun salaista tiedonhankintaa väljemmin edellytyksin uhkaperusteisesti ja laajempaan henkilöpiiriin kohdistuen. Ehdotettuja rikostiedustelukeinoja ovat suunnitelmallinen tarkkailu, peitelty tiedonhankinta, tekninen katselu, tekninen seuranta, telesoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkiminen, yksinomaan tietoverkossa tehtävät peitetoiminta ja valeosto, valvottu läpilasku sekä ohjattu tietolähdetoiminta.

Ehdotetut säännökset vastaavat sisällöllisesti monilta osin jo lausuntokierroksella olleeseen poliisilain 5 b lukuun esitettyjä muutoksia. Lisäksi osin vastaavia muutoksia esitetään Tullin rikostiedustelutoimivaltuuksiin. Nyt lausuttavana oleva esitysluonnos muodostaa siten osan laajaa turvallisuusviranomaisten toimivaltuuksien kokonaisuudistusta, jossa rikostorjunnan painopistettä tavoitellaan siirrettäväksi yhä aikaisempaan vaiheeseen. Hovioikeus katsoo, että esitysluonnoksen vaikutusarviointi tulisi tästä syystä suorittaa yhdessä poliisin ja Tullin rikostiedustelutoimivaltuuksien ja pakkokeinolain uudistuksia koskevien hallituksen esitysten vaikutusten arvioinnin kanssa.

Hovioikeus ei pidä tarkoituksenmukaisena, että näiden eri kokonaisuuksien seurauksena Suomeen syntyy viisi eri tiedusteluorganisaatiota: Suojelupoliisi, Puolustusvoimat, Poliisi, Rajavartiolaitos sekä Tulli. Hovioikeuden käsityksen mukaan nykyinen Suojelupoliisi ja Puolustusvoimat ovat aivan riittävät ja mahdollistaisivat riittävän tiedusteluvoiman.

Eräitä yksityiskohtaisia kannanottoja

Hovioikeus toteaa nyt esitettyjen uudistusten olevan periaatteellisesti merkittäviä, sillä ne siirtäisivät Rajavartiolaitoksen rikostiedustelutoimivaltuudet yksilöityyn ja konkreettiseen rikosepäilyyn perustuvista uhkaperusteisiksi. Ehdotetun rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain 3 a luvun 57 c §:n mukaan Rajavartiolaitoksen rikostiedustelun kohteena olisi yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta vakavasti uhkaava laittomaan maahantuloon tai ihmiskauppaan liittyvä järjestäytynyt rikollisuus. Lisäksi kohteena olisi yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta vakavasti uhkaava laittomaan maahantuloon tai ihmiskauppaan liittyvä muu vakava rikollisuus.

Esitysluonnoksen perustelujen mukaan ”uhkalla” tarkoitettaisiin vakavasta rikollisuudesta seuraavaa haitallista tapahtumaa tai kehityskulkua, joka ei kuitenkaan välttämättä aiheuta välitöntä vaaraa yksilön tai yhteiskunnan turvallisuudelle. Uhkan käsite viittaisi välitöntä vaaraa epävarmempaan kehityskulkuun ja ajallisesti etäisempään haitalliseen tapahtumaan. Edellytys ”vakavasti uhkaava” puolestaan rajaisi uhkaperusteisen rikostiedustelun soveltamisalan ukiin, joiin liittyvät vahingolliset kehityskulut olisivat rikoksiksi konkretisoituessaan seurauksiltaan poikkeuksellisen vakavia ja joiden torjumiseksi olisi välttämätöntä irtaantua rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain 3 luvun tarkoittamasta rikosepäilyn edellytyksestä.

Hovioikeus toteaa esitysluonnoksen perusteluista laajemminkin ilmenevän, että rikostiedustelun painopistettä tavoitellaan siirrettäväksi rikoksesta riskiin, epäilystä kehityskulkuun ja yksilöstä ilmiöön. Ehdotetussa uhkaperusteisessa rikostiedustelussa on kysymys kokonaan uudesta lainsäädännöstä ja perusoikeuksiin merkittävästi puuttuvista viranomaisen toimivaltuuksista, minkä huomioon ottaen hovioikeus kiinnittää erityistä huomiota siihen, että esitysluonnoksessa tulee nykyistä perusteellisemmin arvioida sitä, miksi sanottu rikosepäilystä irtaantuminen on välttämätöntä. Lisäksi jatkovalmistelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota esitetyn sääntelyn ja sitä koskevien esitöiden täsmällisyyteen ja tarkkarajaisuuteen. Tarpeettoman väljän määrittelyn välttämistä puoltaa myös lainkäytön yhtenäisyys, sillä tuomioistuinten tiedustelumenetelmiä koskevien lupa-asioiden ratkaisut ovat laajalti salassa pidettäviä.

Ehdotettu sääntely perustuu muun ohella keskeisesti käsitteisiin ”uhka” ja ”vakavasti uhkaava”, jotka ovat väljiä, tulkinnanvaraisia ja oikeudellisesti vakiintumattomia. Vaikka esitysluonnoksessa tavoitellaan rajausta vakavaan rikollisuuteen, jättää käsitteiden avoimuus Rajavartiolaitokselle tosiasiaassa hyvin laajan harkintavallan koskien tiedustelukeinojen käyttämistä. Erityisesti rikostiedustelukeinojen soveltamisalaa laajentaa se esitysluonnoksen perusteluissa todettu, että uhka ei edellytä välitöntä vaaraa ja voi olla ajallisesti etäinen. Jatkovalmistelussa tulisikin harkita keskeisten käsitteiden määrittelemistä konkreettisemmiksi ja esimerkiksi erilaisten uhkaliitännäisten määritelmien sitomista objektiivisesti arvioitavissa oleviin kriteeristöihin.

Mitä tulee siihen esitysluonnoksen perusteluissa todettuun, että rikostiedustelun kohteet määriteltäisiin uudessa 57 c §:ssä tyhjentävästi, hovioikeus toteaa myös tältä osin haasteena olevan käsitteiden, kuten ”järjestäytynyt rikollisuus” ja ”muu vakava rikollisuus”, väljyys ja tulkinnanvaraisuus. Käsitteiden ei voida katsoa olevan perusteluissa esitetyin tavoin aineellisesti tyhjentäviä. Esimerkiksi ”järjestäytynyt rikollisuus” kattaisi perusteluiden mukaan myös tärkeämmän käsitteen eli ”rikollisverkostot”, eikä edellyttäisi järjestäytynyttä rakennetta tai yhteistuumin toimimista. Verrattuna rikoslain 6 luvun 5 §:ään määritelmä on merkittävästi väljempi. 57 c §:ssä ehdotettu ”Muun vakavan rikollisuuden” yhteys laittomaan maahantuloon tai ihmiskauppaan on sinänsä rajaava, mutta käytännössä sanottuihin nimikkeisiin on mahdollista kytkeä useita eri inhimillisen toiminnan muotoja. Kun yhteys voi olla myös välillinen tai heikko, ei rajausta käytännössä ainakaan merkittävästi rajaa rikostiedustelun kohteita.

Hovioikeus katsoo, että varhaisen rikostiedustelun tarpeen ja perusoikeuksien edellyttämän täsmällisyysvaatimuksen välillä vallitsevaa ristiriitaa ei joka tapauksessa voida ratkaista lain tasolla liian väljiksi ja tulkinnanvaraisiksi jäävillä käsitteillä, joita pyritään täydentämään esitysluonnoksen perusteluissa. Hovioikeus ei myöskään yhdy siihen esitysluonnoksen perusteluissa esitettyyn näkemykseen, että rikostiedustelun soveltamisalaa ja kohteita koskevat säännökset täyttäisivät sääntelyyn kohdistuvat vaatimukset välttämättömyydestä ja ennakoitavuudesta. Ennakoitavuus edellyttää, että yksilö kykenee ymmärtämään milloin häneen voidaan kohdistaa rikostiedustelutoimia. Esitetty sääntely perusteluineen on nykymuodossaan tähän ja myös muihin perusoikeusvaatimuksiin nähden liian yleisluontoinen.

Ehdotetussa 57 b §:ssä luetellut rikostiedustelukeinot vastaavat pitkälti voimassa olevan 3 luvun salaisia tiedonhankintakeinoja, ja keinojen määritelmät ovat samansisältöisiä lukuun ottamatta 3 luvun määritelmäsäännöksen rikoselementtejä. Viimeksi sanotun poikkeaman taustalla on se, ettei rikostiedustelukeinon käyttämisen edellytyksenä olisi enää tekeillä oleva rikos, miltä osin hovioikeus toteaa, että juuri keinojen irrottaminen rikoselementistä johtaa osaltaan sääntelyn täsmentymättömyyteen. Lisäksi hovioikeus toteaa, että 57 b §:n keinovalikoima ja ehdotetun 57 e §:n varsin matala keinojen kohdentamiskynnys muodostavat tiedustelukeinojen tosiasiallisesti laajan käyttöalan, mikä vastaa sitä esitysluonnoksesta ilmenevää tavoitetta, että rikostiedustelukeinovalikoiman tulee olla rikostiedustelun tilanteiden ja kohteiden erityyppisyyden vuoksi mahdollisimman kattava. Keinovalikoimaa tulisi hovioikeuden näkemyksen mukaan arvioida kuitenkin operatiivisten lähtökohtien sijaan perusteellisemmin oikeusturvan näkökulmasta. Siltä osin kuin esitysluonnoksen perusteluissa todetaan mahdollisuuden eri rikostiedustelukeinojen yhdistämiseen voivan vähentää kohdehenkilöihin kohdistuvien toimivaltuuksien kokonaismäärää ja -kestoa hovioikeus toteaa keinojen yhdistämisen tosiasiaassa syventävän kohdehenkilön perusoikeuksiin puuttumista. Jatkovalmistelussa tulisi myös tältä osin tarkemmin huomioida oikeusturvanäkökulma ja välttämättömyysedellytys.

Edelleen ehdotetun rikostiedustelukeinojen käytön edellytyksiä koskevan 57 d §:n mukaan rikostiedustelukeinon käyttämisen tulee olla välttämätöntä tärkeiden tietojen saamiseksi uhkaavasta kohteesta ja keinon käyttö on lopetettava, kun käytön tarkoitus on saavutettu tai sen edellytyksiä ei

enää ole. Uhkan ja välttämättömyyden käsitteet on myös tässä yhteydessä jätetty varsin avoimiksi ja välttämättömyysarviointi siten korostetusti viranomaisen harkintaan. Hovioikeus toteaa, että sen sijaan, että 57 d § osaltaan rajoittaisi 57 a §:n laajalta vaikuttavaa soveltamisalaa, 57 b §:n porrastamatonta keinovalikoimaa ja 57 c §:ssä väljästi määriteltyjä rikostiedustelun kohteita, jää se todella yleiselle tasolle eikä aseta rikostiedustelukeinojen käyttämiselle juurikaan konkreettisia rajoja.

Ehdotetun 57 d §:n 2 momentin mukaan rikostiedustelukeinoa ei kuitenkaan saisi kohdistaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävään tilaan, mitä rajausta ei ole pidettävä riittävänä. Vaikka esitysluonnoksessa ei ehdoteta säädettäväksi luottamukselliseen viestintään kohdistuvasta tai kotirauhan piirissä tapahtuvasta tiedonhankinnasta on perusteluissa silti todettu tehokkaan rikostiedustelutoiminnan edellyttävän myös tällaisen tiedonhankinnan mahdollistamista erityisesti nopeasti etenevissä uhkatilanteissa. Edelleen esityksessä on todettu, ettei teknisen tarkkailun suorittamista kotirauhan piirissä tulisi sulkea kategorisesti rikostiedustelussa käytettävien tiedonhankintakeinojen ulkopuolelle. Hovioikeus toteaa jäävän epäselväksi, onko ehdotettuja tiedustelukeinoja tarkoitus esitykseen kirjatusta huolimatta soveltaa luottamukselliseen viestintään kohdistuvaan tai kotirauhan piirissä tapahtuvaan tiedonhankintaan. Ottaen huomioon ehdotettujen tiedustelukeinojen luonne perusoikeuksiin merkittävästi puuttuvina, soveltamista ei tulisi mahdollistaa. Tähän liittyvät rajaukset tulee kirjata lakiin täsmällisesti.

Myös 57 e §:ssä tarkoitettu kynnys kohdentaa rikostiedustelukeino henkilöön tai henkilöryhmään vaikuttaa jäävän keskeisen määritelmänsä ”voidaan olettaa” myötä matalaksi. Lisäksi ongelmallisena voidaan pitää sitä, ettei lainkohdan mukainen ryhmäarviointi edellyttäisi yksilökohtaista perustelemista, vaikka perusoikeusjärjestelmä on lähtökohtaisesti yksilökeskeinen. Kun rikostiedustelukeinon kohdentaminen voi perustua ilmiöön, ryhmään, epäsuoraan yhteyteen tai tiedon hallussapitämiseen, lähestyy toiminnan luonne myös tätä kautta rikostiedustelun sijaan tiedustelua. Tulkinnanvaraisiksi jäävien käsitteiden tasolla esiin voidaan käsiteltävänä olevan lainkohdan osalta nostaa esimerkinomaisesti 3 momentti, jonka mukaan tiedustelukeino voidaan kohdentaa myös ”muuhun henkilöön”, jos keinon käytöllä ”voidaan perustellusti olettaa saatavan” uhkaavaa toimintaa koskevaa ”tärkeää tietoa”. Perusteluiden mukaan tiedon tulee olla ”uhkan ja sen torjumisen kannalta vähäistä merkityksellisempää”.

Edelleen hovioikeus toteaa, että vaikka esitysluonnoksessa on tunnistettu palomuuriajattelu ja tarve estää väljemmillä edellytyksillä hankitun rikostiedustelutiedon käyttäminen samaan tarkoitukseen kuin rikosepäilyyn perustuvan sääntelyn nojalla hankittua tietoa käytettäisiin, jää palomuurisuoja sääntelyä kokonaisuutena tarkastellen puutteelliseksi. Esitysluonnoksessa palomuuria rakennetaan erityisesti 57 s §:ssä, jossa rajataan toiminnan suuntaamiseen käytettävän tiedon käyttöä. Ehdotettu 57 b § kuitenkin mahdollistaa laajan tiedonhankinnan, ehdotettu 57 o § tiedon varsin laajan käyttämisen ja ehdotettu 57 p § tiedon niin ikään varsin laajamittaisen luovuttamisen toiselle viranomaiselle. Kun lisäksi otetaan huomioon 58 i §:ssä ehdotettu tietojen hävittämisvelvollisuus sen jälkeen, kun ilmenee, ettei ”tietoa enää tarvita”, muodostuu riski tietojen viranomaiskentässä leviämisestä. Hovioikeus toteaa, että rikostiedustelulla saatu tieto vaikuttaisi ainakin tämänhetkisen esitysluonnoksen perusteella olevan käytännössä laajastikin hyödynnettävissä, jolloin syntyy vaara tiedon muuttumisesta viranomaistoiminnassa käytettäväksi yleiseksi turvallisuusinformaatioksi.

Käyttötarkoitussidonnaisuuden lisäksi tämän kehityssuunnan on katsottava vaarantavan myös rikostiedustelun kohteen oikeusturvan.

Viranomaisten toimivaltuuksien päällekkäisyys

Esitysluonnoksessa tulisi käsitellä tarkemmin myös sitä, millä tavoin esimerkiksi poliisille jo ehdotetut uhkaperusteisen rikostiedustelun toimivaltuudet vastaavat niihin tavoitteisiin, joihin nyt käsiteltävällä esitysluonnoksella pyritään. Lisäksi huomioon tulisi myös muutoin ottaa eri viranomaisten välinen tehtävänjako, jonka tulisi olla selkeä ja joka ei saisi muodostua päällekkäiseksi. Ehdotetut rikostiedusteluvaltuuksia koskevat uudistukset herättävät kysymyksiä erityisesti siitä, kuuluvatko toimivaltuudet ensi sijassa Rajavartiolaitokselle, poliisille, Tullille vai siviili- ja sotilastiedusteluviranomaisille.

Esimerkiksi se esitysluonnoksen perusteluissa todettu, että rikostiedustelu ei kohdistu valtiolliseen toimintaan, mutta voi limittyä siihen, tarkoittanee käytännössä päällekkäisyyttä Suojelupoliisin toimivaltaan kuuluvaan tiedusteluun. Edelleen perusteluissa on todettu Rajavartiolaitoksen rikostiedustelun tukevan poliisin tekemää tiedustelua kuitenkin tarkentamatta sitä, missä kohtaa tiedustelu muuttuu tai voi muuttua päällekkäiseksi. Lisäksi ehdotetussa sääntelyssä on viitattu muun ohella eri viranomaisten kesken tapahtuvaan tietojen luovuttamiseen sekä eri viranomaisten yhteistyöhön ja tiedustelutoiminnan yhteensovittamiseen. Jatkovalmistelussa tulisi tarkastella lain ja esitöiden tasolla ehdotetussa muodossa paikoin väljästi määritellyksi jäävää eri viranomaisten yhteistyötä erityisesti rikostiedustelutoimivaltuuksien kohdentumisen ja niiden käytön selkeyden näkökulmasta.

Tuomioistuinkontrolli ja muu valvonta

Hovioikeus kiinnittää korostetusti huomiota rikostiedusteluun liittyvän tuomioistuinkontrollin aitouden ja perusteellisuuden turvaamiseen. Rikostiedustelun valvonnalla suojataan erityisesti perustuslain 10 §:n yksityiselämän suojaa koskevia perusoikeuksia ja toteutetaan perustuslain 21 §:n mukaista oikeusturvaa. Rikostiedusteluun liittyvän tuomioistuinkontrollin keskeisenä tehtävänä on varmistaa sanottuihin oikeuksiin puuttuvien tiedustelumenetelmien lainmukaisuus ja oikeasuhtaisuus.

Esitysluonnoksen mukaan tuomioistuin päättäisi yksityisyyden suojaan voimakkaimmin puuttuvien rikostiedustelukeinojen käyttämisestä, ja ehdotettu päätöksentekoa koskeva 3 a luvun 57 g § luo järjestelmään välttämättömän tuomioistuinulottuvuuden. Hovioikeus kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että ehdotetussa sääntelyssä tuomioistuimen päätösvalta rajautuisi vain tekniseen katseluun ja seurantaan ja näihinkin vain osittain, vaikka myös useat muut rikostiedustelukeinot voivat merkittäväällä tavalla puuttua oikeusturvaan. Valinnan tuomioistuinkontrolliin kuuluvista keinoista ei voida katsoa olevan johdonmukainen. Tiedustelulainsäädäntöön verrattuna ehdotettu tuomioistuinkontrolli onkin varsin rajattu, ja hovioikeus katsoo, ettei sen esitetty laajuus vastaa ehdotettujen tiedustelutoimivaltuuksien laajuutta. Tuomioistuinkontrollin kattavuutta ja sisältöä tulisi vahvistaa eritoten nyt kysymyksessä olevassa tilanteessa, jossa Rajavartiolaitoksen

rikostiedustelutoimivaltuudet esitetään irrotettavaksi rikosepäilystä ja rikostiedustelukeinojen kohdentaminen voi perustua varsin yleisluonteisiin arvioihin uhkasta.

Esitysluonnoksen perusteluissa on korostettu tuomioistuimen tiedonsaantioikeutta, mitä hovioikeus pitää tuomioistuinkontrollin aitouden ja perusteellisuuden turvaamisen näkökulmasta tärkeänä. Vaikka ehdotetussa 57 g §:ssä asetetaan Rajavartiolaitoksen tuomioistuimelle esittämän vaatimuksen sisällölle yksityiskohtaiset edellytykset, hovioikeus katsoo erityisesti lupaharkinnassa arvioitavaksi tulevien muun ohella edellä viitattujen oikeudellisten kriteerien väljyyden ja tulkinnanvaraisuuden voivan olennaisestikin rajoittaa kontrollin tosiasiallista tehokkuutta.

Myös ilmoitusvelvollisuus on ehdotetussa muodossaan riittämätön. Esitysluonnoksen mukaan kaikista tiedustelukeinoista ei tehtäisi automaattisesti ilmoitusta, eikä rikostiedustelun kohde siten välttämättä tulisi tietoiseksi häneen kohdistetusta tiedustelutoiminnasta. Hovioikeus toteaa, että säädetyt oikeussuojakeinot jäisivät tällaisessa tilanteessa ainoastaan teoreettisiksi. Esimerkiksi yleinen kantelumahdollisuus ei ole riittävä, ellei henkilö tiedä olleensa tiedustelun kohteena. Viranomaisen sisäisen valvonnan korostumista puolestaan tulisi tarkastella vielä tarkemmin riippumattomuusnäkökulmasta.

Vielä hovioikeus nostaa esimerkinomaisesti esille ehdotetun 3 a luvun 57 f §:n, joka mahdollistaa tiedonhankinnan jatkamisen tilanteesta riippuen yhden kuukauden tai kolmen vuorokauden ajan alkuperäisen oikeusperusteen lakkaamisen jälkeen. Kuukauden on katsottava olevan sanotussa yhteydessä verrattain pitkä aika, ja siirryttäessä rikostiedustelusta rikosprosessiin tulisi siirtymän tapahtua ehdotettua kontrolloidummin. Esitetyn mukaisesti tiedonhankinnan jatkaminen perustuisi alkuperäiseen lupaan eikä edellyttäisi välittömästi esimerkiksi uutta tuomioistuimen lupa-arviointia. Sanottu sääntely muodostaa osaltaan riskin tiedustelutoimivaltuuksien ja rikosprosessiin liittyvien toimivaltuuksien rajan hämärtymisestä. Myös ehdotetun 57 m §:n mukainen kuuden kuukauden lupa-aika, joka koskee useimpia tiedustelukeinoja, on verraten pitkä. Voimassaoloaika saattaa johtaa tilanteisiin, joissa viranomainen jatkaa tiedonhankintaa olennaisesti muuttuneissa olosuhteissa ilman uutta lupa-arviota.

Yhteenveto ja taloudelliset vaikutukset

Kootusti hovioikeus toteaa, että ehdotettu sääntely muodostaa yhdessä muiden samanaikaisesti valmisteilla olevien tiedusteluliitännäisten uudistusten kanssa varsin monitahoisen, laajan ja osin vaikeaselkoisenkin kokonaisuuden, jossa myös Rajavartiolaitoksen rikostiedustelutoimivaltuudet olisivat nykyistä huomattavasti laajemmat ja niiden kohdentamiskynnys verraten alhainen päätöksenteon ja valvonnan painottuessa merkittävältä osin hallinnolliseen ja jälkikäteiseen kontrolliin. Kokonaisuudessaan sääntely vaikuttaisi ulottavan Rajavartiolaitoksen rikostiedusteluksi tarkoitetun toiminnan tosiasiallisesti varsin lähelle tiedustelutoimintaa, minkä huomioon ottaen etenkin ehdotetut valvontarakenteet eivät hovioikeuden näkemyksen mukaan vastaa ehdotettujen toimivaltuuksien laajuutta. Hovioikeus katsoo, että erityisesti rikostiedustelukeinojen käyttöä koskevan tuomioistuimen ennakkovalvonnan huomattava rajaaminen sekä esimerkiksi rikostiedustelukeinoilla saatujen tietojen käyttämisen ja luovuttamisen varsin väljät perusteet

muodostavat keskeisiä oikeusturvaan ja perusoikeuksien suojaan liittyviä kysymyksiä, joita olisi jatkovalmistelussa syytä arvioida sääntelyn täsmällisyyden ja oikeasuhtaisuuden näkökulmasta.

Edellä todettuun viitaten hovioikeus korostaa, että rikostiedustelukeinojen käyttämisen tulisi olla oikeusturvanäkökulma huomioon ottaen välttämätöntä, ei pelkästään lainvalvonnan näkökulmasta tarkoituksenmukaista. Tästä huolimatta esimerkiksi esitysluonnoksen perusteluissa todettu välttämättömyyden tuloksellisuusodotus siirtää rikostiedustelun painopistettä oikeusturvapunninnasta rikostiedustelun tehokkuuteen. Se, onko kysymyksessä välttämätön tiedustelukeino ei kuitenkaan ole yhtä kuin se, onko tiedustelukeino tehokkain mahdollinen.

Lopuksi hovioikeus kiinnittää huomiota siihen, että esitysluonnoksen mukaan Rajavartiolaitoksen rikostiedustelua koskevat tuomioistuinkäsittelyt keskitettäisiin nimenomaisesti Helsingin käräjäoikeuteen ja Helsingin hovioikeuteen. Ottaen huomioon säädettäväksi aiotun valvontatehtävän on tärkeää huolehtia sanottujen jo valmiiksi ruuhkautuneiden tuomioistuinten resurssien turvaamisesta. Rajavartiolaitokselle säädetyt uudet tiedustelutoimivaltuudet tulevat näkymään tuomioistuimissa uusina kiireellisesti käsiteltävinä lupa-asioina, jotka sitovat henkilöstöresursseja ja edellyttävät tuomareilta erityistä asiantuntemusta. Lisäksi rikostiedusteluun liittyvien asioiden asianmukainen käsittely edellyttää salassapito- ja muut erityisedellytykset turvaavia riittäviä järjestelmä- ja tilaresursseja. Tuomioistuimessa ei voida keskittää voimavaroja tiettyihin painopisteisiin, vaan kaikki sinne vireille saatetut asiat on käsiteltävä ja ratkaistava. Yhtään asiaa ei tuomioistuimessa voida käsitellä ja ratkaista ilman tuomari- ja kansliatyövoimaa. Tuomioistuimille esitetyn sääntelyn myötä aiheutuvia lisätyötä ja lisäkustannuksia ei ole esitysluonnoksessa ollenkaan arvioitu tai otettu huomioon.

Lehtonen Elina

Helsingin hovioikeus - Lausunnon on valmistellut asessori Sanna Koskela.

Hovioikeuden presidentti Asko Välimaa